

Współczesna edukacja a kompetencje przyszłości. Czego oczekuje rynek pracy?

Refleksje z konferencji

W dniach 25–26 września miała miejsce konferencja *Współczesna edukacja a kompetencje przyszłości. Czego oczekuje rynek pracy?* zorganizowanej przez Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji Nauczycieli w Bydgoszczy. Wydarzenie realizowano w ramach projektu KPO *Zbudowanie systemu koordynacji i monitorowania regionalnych działań na rzecz kształcenia zawodowego, szkolnictwa wyższego oraz uczenia się przez całe życie, w tym uczenia się dorosłych*, prowadzonego przez Departament Edukacji Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Konferencja odbyła się pod honorowym patronatem Ministra Edukacji, Wojewody Kujawsko-Pomorskiego, Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego oraz Kujawsko-Pomorskiego Kuratora Oświaty. Kluczowym pytaniem, nad którym zastanawiano się w trakcie spotkania, było: **Jak przygotować uczniów do świata pracy, którego jeszcze nie znamy, a który nieustannie się zmienia?** Podczas konferencji nie brakowało inspirujących wystąpień, dyskusji i wymiany doświadczeń na temat przyszłości edukacji oraz wyzwań, jakie niesie dynamicznie zmieniający się rynek pracy.

Konferencję otworzył **Robert Preus**, dyrektor Kujawsko-Pomorskiego Centrum Edukacji Nauczycieli w Bydgoszczy. W wystąpieniu inauguracyjnym padło ważne pytanie: Kim powinien być absolwent szkoły przyszłości i jakie kompetencje pozwolą mu odnaleźć się w świecie pełnym zmian? Głos zabrali również honorowi goście: Elżbieta Piniewska, Przewodnicząca Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego; Eliza Kaczmarek, Dyrektorka Departamentu Edukacji Urzędu Marszałkowskiego; Grażyna Dziedzic, Kujawsko-Pomorska Kurator Oświaty; Ewa Podgórska, Dyrektorka Wydziału Edukacji Ponadpodstawowej Kuratorium Oświaty. W swoich wystąpieniach podkreślali, że edukacja to nie tylko przekazywanie wiedzy, lecz także fundament kształtowania umiejętności społecznych, odporności psychicznej i gotowości do uczenia się przez całe życie.

W pierwszym dniu konferencji duże zainteresowanie wzbudziły wystąpienia poświęcone młodzieży wchodzącej na rynek pracy – zarówno w ujęciu socjologicznym, jak i doradczym. Prelegenci wskazywali, że szkoła i nauczyciele stają dziś przed zadaniem nie tylko przygotowania uczniów do konkretnego zawodu, ale przede wszystkim – do radzenia sobie z niepewnością, różnorodnością i koniecznością ciągłego rozwoju.

Jako pierwsza wystąpiła **Elżbieta Strzemieczna**, kierowniczka Zespołu ds. Zmian w Systemie Edukacji Instytutu Badań Edukacyjnych Państwowego Instytutu Badawczego. W prelekcji *Przyszłość edukacji – edukacja przyszłości. Profil absolwenta jako kierunek zmian w edukacji* przedstawiła kluczowe wyzwania globalne kształtujące przyszłość edukacji, m.in. rozwój technologii, cyfryzację i sztuczną inteligencję, kryzys demokracji i rosnące nierówności, zmiany klimatyczne, migracje, starzenie się społeczeństw oraz wzrost niepewności. Wskazała, że szkoła polska dobrze rozwija wiedzę przedmiotową, lecz boryka się z kryzysem w obszarze kompetencji fundamentalnych, dobrostanu nauczycieli, poczucia przynależności uczniów do szkoły i zaufania do

systemu oświaty.

Jednym z głównych punktów wystąpienia prelegentki był **profil absolwenta polskiej szkoły** – opis kluczowych kompetencji niezbędnych do dalszego rozwoju i życia we współczesnym świecie. Profil ten stanowi swoisty „kompas” wyznaczający etyczne i moralne ramy każdego działania. Zwróciła uwagę na listę kompetencji fundamentalnych (językowych, matematycznych, cyfrowych, ruchowych), przekrojowych (poznawczych, społecznych, osobistych) oraz na budowanie **sprawczości** uczniów w procesie uczenia się i realizacji zamierzonych celów, w tym branie odpowiedzialności za własne działania i ich wpływ na siebie, innych ludzi i świat.

Następnie głos zabrała **dr Aleksandra Nowakowska-Kutra**, adiunkt w Instytucie Komunikacji Społecznej i Mediów Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy. W swoim wystąpieniu *Współczesna młodzież na rynku pracy przyszłości – perspektywa socjologiczna* omówiła kluczowe wskaźniki charakteryzujące rynek pracy w Polsce i w Bydgoszczy, a także zwróciła uwagę na najważniejsze tendencje demograficzne oraz poważne konsekwencje niskiej dzietności w Polsce. Wskazała na przyczyny, które stoją u podłoża decyzji o posiadaniu małej liczby dzieci lub wyborze dobrowolnej bezdzietności. W tym kontekście podkreśliła znaczenie realizacji zajęć szkolnych wzmacniających kompetencje rodzicielskie i opiekuńcze oraz działań promujących partnerskie relacje i równy podział obowiązków domowych. Prelegentka w swoim wystąpieniu odniosła się do najnowszych wyników badań dotyczących prestiżu zawodów oraz jego związku z rynkiem pracy, decyzjami młodzieży dotyczącymi profilu kształcenia i projektowania własnej drogi zawodowej. Wskazała na nowe i przyszłe zawody, które mogą zapewnić satysfakcjonujące zatrudnienie, oraz na cechy rynku pracy przyszłości, takie jak: zmienność, konieczność zdobywania nowych kompetencji, zmiany pozycji w hierarchii społecznej, przerwy w pracy czy postrzeganie kariery jako podróży związanej ze zmianą priorytetów życiowych.

Kolejną prelegentką była **Anna Dukowska**, doradczyni zawodowa, trenerka i specjalistka integracji międzykulturowej na rynku pracy, reprezentująca PatrzWork – doradztwo kariery i szkolenia w Gdańsku. W wystąpieniu zatytułowanym *Jak (sobie) radzić? – wyzwania kadry edukacyjnej i doradczej w pracy z młodzieżą w systemie edukacji szkolnej i pozaszkolnej w epoce turbulentnych zmian na rynku pracy* zwróciła uwagę na codzienne wyzwania, przed jakimi stoją nauczyciele i doradcy. Podkreśliła konieczność elastyczności, umiejętności reagowania na zmiany oraz dostosowywania form wsparcia do indywidualnych potrzeb młodzieży. Prelegentka przedstawiła szeroki kontekst globalny, podkreślając, że pytanie o sens doradztwa zawodowego nie jest już aktualne – zmiany cywilizacyjne i transformacja rynku pracy sprawiają, że uczenie się przez całe życie oraz rozwój kompetencji doradcy zawodowego są niezbędne. Omówiła zjawiska reskillingu i upskillingu oraz rolę perspektywy odbiorcy usług w projektowaniu doradztwa. Przybliżyła elementy life design, zwracając uwagę na pracę z tożsamością ucznia, dialog, tworzenie narracji i opowieści, a także umiejętność radzenia sobie z lękiem i niepewnością oraz zderzania aspiracji młodzieży z rzeczywistością rynku pracy.

O praktycznym wymiarze edukacji przyszłości mówiła **Agnieszka Marusiak**, specjalistka w obszarze rozwoju zawodowego, uczenia się przez całe życie oraz zarządzania kompetencjami na rynku pracy, a jednocześnie HR Project Manager w InfoShare Academy. Jej wystąpienie *Edukacja przyszłości dla zawodów przyszłości. Jak szkoła i uczenie się przez całe życie kształtują pokolenie gotowe na zmieniający się świat pracy?* ukazywało edukację jako proces trwający przez całe życie. Prelegentka

akcentowała rolę kompetencji cyfrowych, umiejętności miękkich oraz gotowości do nieustannego rozwoju, które są niezbędne, by sprostać wymaganiom przyszłego rynku pracy.

Niezwykłe inspirujący charakter miała także prelekcja **Marcina Szali**, dyrektora Liceum Artes Liberales w Warszawie. W wykładzie *Nie wystarczy wiedzieć. Od „wiem”, przez „wiem, że wiem” po „inni mogą wiedzieć, co ja wiem”*, odwołując się do własnych doświadczeń edukacyjnych i zawodowych, ukazał różne poziomy świadomości w procesie uczenia się. Podkreślał, że edukacja nie może ograniczać się wyłącznie do przekazywania wiedzy – równie ważne jest rozwijanie refleksji, krytycznego myślenia i umiejętności współdzielenia informacji. Zwracał uwagę, że prawdziwe znaczenie wiedzy ujawnia się dopiero wtedy, gdy zostaje wykorzystana w praktyce społecznej, stając się narzędziem budowania relacji, współpracy i odpowiedzialności. W jego ujęciu szkoła powinna być miejscem, które nie tylko gromadzi i porządkuje fakty, ale także uczy, jak nadawać im sens i jak dzielić się nimi z innymi w sposób twórczy i odpowiedzialny. Dodatkowo prelegent podzielił się ze słuchaczami innowacyjną praktyką swojej szkoły w zakresie **mikropoświadczeń**. Mikropoświadczenia to niewielkie, konkretne formy potwierdzenia zdobytych kompetencji i umiejętności – swoisty „dowód” tego, że uczeń nie tylko przyswoił wiedzę, ale potrafi ją zastosować w praktyce. W Liceum Artes Liberales mikropoświadczenia stosowane są m.in. w projektach interdyscyplinarnych i działaniach społecznych, gdzie uczniowie zdobywają je za realne osiągnięcia i wkład w grupę. Dzięki temu proces uczenia się staje się bardziej transparentny, a uczniowie odczuwają realny sens swoich działań – mogą nie tylko „wiedzieć”, ale też pokazać, „co potrafią” i jak tę wiedzę wykorzystują w praktyce.

Pierwszy blok wystąpień zakończył **Jacek Rutkowski**, członek Business Centre Club, który w prelekcji *Budownictwo i edukacja ważnym ogniwem w realizacji potrzeb życiowych we współczesnym świecie. Zielona planeta to trudne wyzwanie* wskazał na powiązania pomiędzy rozwojem gospodarczym, edukacją a wyzwaniami ekologicznymi. Podkreślił, że kształcenie młodych ludzi powinno uwzględniać odpowiedzialność za środowisko naturalne i przygotowywać do tworzenia rozwiązań służących zrównoważonemu rozwojowi. Swoje wystąpienie rozszerzył o osobistą refleksję w stosunku do edukacji jako przedstawiciela biznesu i lidera społecznej odpowiedzialności biznesu, zaznaczając, że współpraca sektora prywatnego z edukacją może skutecznie wspierać rozwój kompetencji przyszłych pracowników oraz promować postawy proekologiczne. Podkreślił, że biznes nie tylko korzysta z wykształconych kadr, ale również ma obowiązek aktywnie uczestniczyć w kształtowaniu wartości i świadomości ekologicznej młodych ludzi, co w praktyce oznacza inwestowanie w programy edukacyjne, staże i inicjatywy prośrodowiskowe.

Drugi dzień konferencji otworzył **Zbigniew Ostrowski**, Wicemarszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego. W swoim wystąpieniu podkreślił, że innowacyjna edukacja to dziś coś więcej niż nowoczesne narzędzia – astrobazy, tablice interaktywne czy mobilne pracownie przyrodnicze, które kilkanaście lat temu zachwyciły szkoły. Dziś technika rozwija się w zawrotnym tempie, a cyfryzacja obejmuje niemal każdy obszar życia.

Ważniejsze niż same narzędzia jest przygotowanie młodych ludzi do funkcjonowania w zmieniającym się świecie – do swobodnego poruszania się po rynku pracy przyszłości i świadomego korzystania z zasobów sztucznej inteligencji. Jak podkreślił, pytanie nie brzmi już „czy technologia podniesie poziom nauczania?”, lecz „jak edukacja kształtuje kompetencje potrzebne w świecie, który dynamicznie się zmienia?”. Mocno zaakcentował konieczność uwzględnienia zasad etycznych AI: zasady przejrzystości,

sprawiedliwości, odpowiedzialności i bezpieczeństwa, które odnoszą się do sposobu jej projektowania i stosowania przez ludzi.

Jako kolejny głos zabrał **Jakub Tomczewski** prezes Bydgoskiego Klastra Informatycznego. W wystąpieniu *Edukacja odporna na czas – refleksja nad trwałością wiedzy i kompetencji* mówca podjął temat długofalowej wartości kształcenia. Zastanawiał się nad tym, jakie umiejętności i kompetencje pozostają niezmiennie mimo dynamicznych zmian technologicznych oraz które z nich decydują o trwałej przydatności absolwentów na rynku pracy. Wskazał, że odporność edukacji na przemijające trendy jest kluczowa, aby wiedza zdobywana dziś była aktualna również w przyszłości. Odniósł te zagadnienia do sztucznej inteligencji, pokazując analogie i możliwości jej wykorzystania w edukacji. Wskazał, jak mechanizmy zapamiętywania wpływają na rozwój uczniów i trwałość nabywanej wiedzy. Prezentacja została osadzona w szerszym kontekście potrzeb człowieka, m.in. poprzez odwołanie do piramidy Masłowa, ukazując edukację w perspektywie trwałości wiedzy i kompetencji, odpornych na upływ czasu.

Przedstawiciel środowiska akademickiego dr hab. inż. **Janusz Musiał**, profesor Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy z Wydziału Mechatroniki, w swoim wystąpieniu pt. *Rola uczelni wyższej we współczesnej edukacji technicznej* pokazał, jak ważną rolę odgrywają uczelnie w przygotowywaniu studentów do pracy w nowoczesnych, technologicznie zaawansowanych branżach. Profesor zwrócił uwagę, że w świecie, w którym automatyzacja i cyfryzacja zmieniają tradycyjne zawody, a nowe wymagają zarówno kompetencji technologicznych, jak i miękkich, uczelnie stają się mostem między teorią a praktyką. Dzięki współpracy z przemysłem, badaniom i wdrażaniu innowacji studenci mają szansę rozwijać umiejętności niezbędne na rynku pracy – od zaawansowanej obsługi narzędzi cyfrowych, przez analizę danych i AI, po kreatywne rozwiązywanie problemów i myślenie krytyczne. Prelegent przytoczył raport Światowego Forum Ekonomicznego (WEF, 2025), wskazując kompetencje przyszłości: elastyczność, odporność na stres, inicjatywę, inteligencję emocjonalną oraz gotowość do ciągłego uczenia się. Podkreślił, że uczelnie wspierają rozwój tych kompetencji poprzez różnorodne projekty dydaktyczne: praktyki, staże, wyjazdy studyjne, studia dualne i podyplomowe. W efekcie studenci uczelni wyższych nie tylko zdobywają wiedzę, ale przede wszystkim uczą się, jak skutecznie działać w zmieniającym się świecie, by sprostać wyzwaniom zawodowym przyszłości.

Następnym prelegentem była **Anna Płoska**, psycholog i doradca zawodowy, w wykładzie *Zawodolenie zamiast zawodu – nowe spojrzenie na sukces edukacyjno-zawodowy młodych ludzi* przedstawiła nową perspektywę kariery, w której kluczowe staje się poczucie satysfakcji i spełnienia w pracy, a nie tylko tradycyjny „wyuczony zawód”. Podkreślała znaczenie autonomii, docenienia, relacji, sensu i potencjału – filarów, które budują prawdziwą satysfakcję z pracy. Zwróciła uwagę, że każdy z nas, niezależnie od wieku i doświadczenia, potrzebuje tych elementów tak samo jak uczniowie. „Zawodolenie to nie certyfikat, nie wpis w CV i nie tytuł stanowiska. To stan, w którym chce nam się rano wstać, a poniedziałek nie boli” – mówiła. W swoim wystąpieniu podkreśliła również, że uczeń nie musi wiedzieć, kim chce zostać, ale warto, by wiedział, jak chce żyć i co go napędza.

Marta Koch-Kozioł, główny specjalista w Wydziale Kształcenia Zawodowego i Doradztwa Zawodowego Ośrodka Rozwoju Edukacji w Warszawie w wystąpieniu *Kariera oparta na relacjach. Dlaczego warto*

rozwijać umiejętności mediacyjne uczniów? odwołała się do słów prof. Bogdana de Barbaro, że „kłótnia jest lepsza niż obojętność” podkreślając, iż współczesny świat – niepewny i pełen wyzwań – wymaga solidarności, empatii i twórczości zamiast egoizmu, unifikacji i powielania stereotypów. Prelegentka zestawiała tradycyjne doradztwo 1.0, oparte na testach i przypisywaniu etykiet, z doradztwem 2.0, które koncentruje się na transferowalnych umiejętnościach i świadomym poruszaniu się po rynku pracy. Zwróciła uwagę, że najważniejsze pytanie brzmi dziś nie „kim chcesz być?”, lecz „jak być sobą?”. W tym kontekście kluczowe okazują się **umiejętności mediacyjne** – nie tylko jako sposób rozwiązywania konfliktów, ale narzędzie wspierające samodzielne decyzje, redukujące lęk i pomagające w budowaniu kariery opartej na relacjach. Wskazała, że rozwijanie umiejętności mediacyjnych już na etapie edukacji szkolnej wzmacnia młodzież w budowaniu zdrowych relacji i przygotowuje ją do funkcjonowania w różnorodnych środowiskach pracy. Podkreśliła, że w świecie, w którym zmieniają się technologie i modele pracy, to właśnie zdolność do współpracy, rozwiązywania konfliktów i prowadzenia dialogu staje się fundamentem sukcesu zawodowego.

Ostatnim punktem w programie konferencji była **deбата** *Czy rozwój kompetencji przyszłości musi oznaczać odejście od podstaw klasycznej edukacji?*, którą moderował Robert Preus, dyrektor KPCEN w Bydgoszczy. W panelu uczestniczyli: Anna Światała-Wierzbička, Dziekan ds. kształcenia ustawicznego Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy, Adam Wnorowski, starszy wizytator Kuratorium Oświaty w Bydgoszczy, Zbigniew Piotrowski, dyrektor Zespołu Szkół Centrum Kształcenia Ustawicznego w Gronowie, Jacek Rutkowski, członek Business Centre Club, Jakub Tomczewski, prezes Bydgoskiego Klastra Informatycznego, Maciej Rakowski, nauczyciel w Zespole Szkół Elektrycznych we Włocławku

Paneliści dyskutowali o tym, jak pogodzić rozwój nowoczesnych kompetencji z koniecznością kształcenia podstawowych umiejętności, takich jak czytanie, pisanie czy liczenie. Zastanawiali się, w jaki sposób szkoła może przygotowywać uczniów do zmieniającego się rynku pracy, a jednocześnie nie zaniedbywać roli wychowawczej i kulturowej. W trakcie dyskusji poruszono również temat znaczenia wiedzy własnej w epoce, w której technologie, w tym sztuczna inteligencja, ułatwiają szybkie wyszukiwanie informacji. Paneliści zastanawiali się, jakie kompetencje są kluczowe: czy bardziej liczy się solidna wiedza, czy umiejętność korzystania z dostępnych źródeł i szybkiego uczenia się.

Rozmowa obejmowała także rolę szkoły w kształtowaniu absolwentów – czy powinna ona przygotowywać do konkretnych zawodów, czy raczej rozwijać wszechstronne kompetencje, które pozwolą odnaleźć się w zmiennym świecie pracy. Podkreślano znaczenie elastyczności i gotowości do ciągłego uczenia się oraz rolę nauczyciela jako przewodnika, który pomaga uczniom odnaleźć się w nowych formach edukacji, także w środowisku wirtualnym. Debatę zakończyła się refleksją nad wizją szkoły przyszłości – miejscem, które łączy przygotowanie do wyzwań zawodowych z rozwijaniem kompetencji społecznych, kreatywności i odpowiedzialności obywatelskiej.

Konferencja pokazała, że edukacja przyszłości to temat, którego nie da się zamknąć w prostych receptach. To raczej proces – wymagający dialogu, odwagi wprowadzania zmian i otwartości na nowe perspektywy.